

תלמוד. איסורי מצווה ואיסורי קדושה (מס' יבמות כ/א-כא/א)

'איסור מצווה' - שניות 'השניות' הן הנשים שאסרו אותן חכמים משום גדר שלא יפגעו בעריות האסורות מן התורה. לדוגמה, כלת בנו, אם אמו, כלת נכדו. **אמאי קרי ליה 'איסור מצווה'?** אמר אביי: **מצווה לשמוע דברי חכמים** ע"פ דברים יז 11: לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל.

'איסור קדושה' איסורי ביאה שלא מחמת קרבה אלא מחמת קדושה - **אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט.** ואמאי קרי להו **'איסור קדושה'?** דכתיב (ויקרא כא 6): **קדשים יהיו לאלהיהם.**

תניא, רבי יהודה מחליף: 'איסור מצווה' - אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט כי הן אסורות מן התורה בלאו ואין בהן עונש כרת. ואמאי קרי ליה **'איסור מצווה'?** דכתיב (ויקרא כז 34): **אלה המצוות [אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל בזה סיני] פסוק זה מוסב על כל הספר ושם כתובות אזהרות כוהנים.** **'איסור קדושה' - שניות מדברי סופרים.**

ואמאי קרי ליה **'איסור קדושה'?** אמר אביי: **כל המקיים דברי חכמים נקרא 'קדוש'.** א"ל רבא: **וכל שאינו מקיים דברי חכמים, 'קדוש' הוא דלא מקרי, 'רשע' נמי לא מיקרי!** אלא אמר רבא: **'קדש עצמך במותר לך'** להוסיף שניות המותרות מן התורה כדי שלא יבוא לידי עריות האסורות מן התורה. (...)

רב כהנא אמר, מהכא (ויקרא יח 30): **ושמרתם את משמרתי - עשו משמרת למשמרתי¹.**

א"ל אביי לרב יוסף: הא דאורייתא היא! ומדוע אומרים שהשניות הן מדברי סופרים? דאורייתא ופירשו רבנן החיוב לעשות משמרת לעריות אכן מדאורייתא אבל התורה אינה מפרשת מה המשמרת ופירשו חז"ל שמדובר בשניות לעריות. כל התורה נמי פירשו רבנן הלא כל מצוות התורה גם כן פירשו חכ' ואעפ"כ אין הם נחשבות 'רמזים'?! אלא מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא ובאמת אין פסוק שמצווה לעשות משמרת לעריות.

¹ משל למה הדבר דומה? ליהודי שנכנס אצל מוכר ספרי קודש ומבקש לקנות סידור. המוכר מציע לו סידור פשוט. לא, עונה הקונה, רציתי סידור עם הרבה מפרשים. מדוע? כי כשיבלה הסידור ויפלו הדפים, מה שאפסיד הוא דווקא הפירושים שהם מסביב. אבל העיקר אינו חסר: 'ברוך שאמר', 'היוצר', 'העמידה' ... לכן "עשו משמרת למשמרתי" כדי שהעיקר לא ייעלם.

הלכה. שולחן ערוך יורה דעה

קס, א: צריך ליהזר ברבית, וכמה לאוין נאמרו בו. ואפילו הלוה, הנותנו, והערב, והעדים עוברים. הגה: ואין חילוק בין אם מלוה לעני או לעשיר. הגר"א: ר"ל אף על גב דנאמר וכי ימוך כו' אל תקח כו' ופשוט הוא בכמה מקומות.

קס, ב: כל הנותן ברבית נכסיו מתמוטטים, וכאלו כפר ביציאת מצרים ובאלהי ישראל. הגר"א: וכאלו כו'. ת"כ פ' בהר אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים, על תנאי כך הוצאתי אתכם מארץ מצרים שתקבלו עליכם מצות רבית, שכל המודה במצות רבית מודה ביציאת מצרים, וכל הכופר במצות רבית כופר ביציאת מצרים:

קס, ג: התולה מעותיו לומר שהם של עובד כוכבים, ומלוה אותם ברבית, הקב"ה יפרע ממנו.

קס, ד: אפילו אם הלוה נותן לו יותר, מדעתו, בשעת הפרעון, שלא התנה עמו, ואינו אומר שנותנו לו יותר בשביל רבית, אסור.

קס, ח: אפילו לבניו ובני ביתו, אסור להלוות ברבית אעפ"י שאינו מקפיד עליהם ובודאי נותנו להם במתנה.

קע, א: ישראל שלוח מעות מעובד כוכבים ברבית, אסור לישראל אחר להיות לו ערב. [שכיון שבדיניהם תובע הערב תחלה, נמצא הערב תובע את ישראל ברבית שהערב חייב בה לעובד כוכבים].

קע, ב: וכן עובד כוכבים שלוח מישראל ברבית, אסור לישראל להיות לו ערב.

מוסר. ס' תוצאות חיים.

במידה וידע כל אדם כי במעשיו הרעים, עושה לבושים צואים להלביש נשמתו בגיהנם כדפירשו בפסוק (זכריה ג 3): ויהושע היה לבש בגדים צואים. ואמרו בזהר (במדבר קסט/ב): יהושע כהן גדול הוה. מה כתיב ביה (זכריה ג 1): וְהַשָּׁטָן עֹמֵד עַל יְמִינוֹ לְשָׁטְנוֹ. ומאי בהאי כך, שאר בני עלמא! על אחת כמה וכמה.

ועוד, צריך לשוב שלא תהיה נשמתו נדחת לחוץ בעלותה למעלה בהיותה נפטרת מהגוף. ודוד היה מתפלל על זה (תהל' פו 2): שְׁמְרָה נַפְשִׁי [כי חסיד אני]: אל תמסר בידי המקטרגים! כל שכן המלא עונות אין מספר, כמה תשובה ותפילה צריך!

וכשיצייר האדם בשכלו דבר זה, בהתודותו שנשמתו עולה דרך ההיכלות, ונותנת חשבון, ודוחין אותה לחוץ, כמה ראוי שיצטער ויבכה.

ואם יזכה האדם לעשות תשובה שלימה שתהא מיתתו בנשיקה, הוא נפטר מכל דיני חשבון, ואשריו.